

1. มนุษย์ การเมือง และการเลือกตั้ง

มนุษย์ ต่างจากสัตว์ทั่วไปตรงที่มนุษย์รู้จักเลือกใช้ปัจจัยพื้นฐาน มาช่วยสนับสนุนการมีชีวิตที่ดีได้ใน 3 ประการ คือ (1) การเลือกที่จะอยู่ (2) การเลือกที่จะกิน-ใช้ และ (3) การเลือกที่จะเป็น ซึ่งการรู้จักเลือกตั้งกล่าวทำให้มนุษย์สามารถสร้างกิจกรรมและสถาบันทางการเมืองขึ้นมารองรับ เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำรงชีพและสืบสานอารยธรรมของเผ่าพันธุ์มนุษย์ให้มีความยั่งยืนอยู่ได้ ช่วยบรรเทาความอยู่รอดและการสนองตอบต่อเป้าหมายทางเลือกด้านต่างๆ ของมนุษย์ให้ดำเนินไปตามกรอบครองที่พึงประสงค์ร่วมกันของทุกๆ คน หรือของคนส่วนใหญ่โดยรวม

การรู้จักเลือกที่จะอยู่ ทำให้มนุษย์แต่ละคนสามารถแสวงหาอิสระเสรีภาพได้ โดยที่ส่วนรวมก็สามารถดำรงภราดรภาพอยู่ได้ด้วย ไม่ขัดแย้งแตกแยกรุนแรง ส่วนการรู้จักเลือกที่จะกิน-ใช้ ทำให้มนุษย์แต่ละคนสามารถแสวงหาความสอดคล้องในการสนองความต้องการได้อย่างพอเพียง โดยที่ส่วนรวมไม่เกิดภาวะขาดแคลน สูญเสีย ถูกทำลาย สำหรับการรู้จักเลือกที่จะเป็นนั้น ทำให้มนุษย์สามารถแสวงหาความยุติธรรมได้โดยที่ส่วนรวมมีความเห็นพ้องยอมรับร่วมกันได้ด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เราจะเห็นว่าปัจจัยและเงื่อนไขสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์อยู่ได้และอยู่ดีนั้น ก็เพราะมนุษย์มีสัญชาตญาณพื้นฐานคือการเลือกนั่นเอง ซึ่งการรู้จักเลือกของมนุษย์ไม่ว่าในด้านการอยู่ การกิน-ใช้หรือการเป็นก็ตาม ล้วนเป็นหนทางส่งเสริมให้มนุษย์ได้แสวงหา

และเข้าถึงสิ่งที่มนุษย์พึงประสงค์และจรรโลงคุณค่าสำคัญหลัก ๆ ในการดำรงชีพและอารยธรรมของมนุษย์ด้วยกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะคุณค่าเกี่ยวกับอิสระเสรีภาพของปัจเจกชนและภราดรภาพของสังคม คุณค่าเกี่ยวกับการได้รับการสนองตอบที่สอดคล้องกับความต้องการอย่างพอเพียงของปัจเจกชนและความไม่ขาดแคลน สูญเสีย ถูกทำลายของสังคม รวมทั้งคุณค่าเกี่ยวกับการได้รับความยุติธรรมของปัจเจกชน และความเห็นพ้องยอมรับร่วมกันได้ของสังคม เช่นเดียวกันกับการเลือกตั้งซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่มนุษย์จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบกิจกรรมและสถาปนาสถาบันทางการเมืองให้เป็นปัจจัยในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการแสวงหา การเข้าถึงและการได้รับซึ่งคุณค่าอันพึงปรารถนาของอารยธรรมแห่งความเป็นมนุษย์ ความมีอิสระเสรีภาพ ความมีกินมีใช้ และความยุติธรรมร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม การที่มนุษย์จะได้รับการสนองตอบต่อเป้าหมาย อันพึงประสงค์จากการเลือกตั้งกล่าวนั้น ถือเป็นภาระหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนที่พึงจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน มิใช่ปล่อยหรือแบ่งแยกจำกัดให้เป็นของคนบางคน บางกลุ่ม บางพวก และในขณะเดียวกันเมื่อมนุษย์จำเป็นต้องดำรงชีพด้วยการเลือกแล้ว มนุษย์ก็จำเป็นต้องวางรูปแบบของความคิด สร้างกระบวนการในการปฏิบัติ และกำหนดเป้าหมายปลายทางที่ต้องการบรรลุถึงไว้รองรับอีกด้วย นั่นก็คือ มนุษย์ต้องเลือกอย่างมีรูปแบบ มีกระบวนการวิธี และมีเป้าหมายที่เห็นพ้องร่วมกันด้วย ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือ ทั้งรูปแบบ กระบวนการวิธี และเป้าหมายปลายทางที่ต้องการบรรลุนั้น ควรจะต้องมีการยึดโยงและสัมพันธ์สอดคล้องซึ่งกันและกันด้วย ส่วนจะเป็นรูปแบบใด มีกระบวนการวิธีอย่างไรและมีเป้าหมาย อะไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความคิด ความต้องการ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และลัทธิอุดมการณ์ทางการเมืองของมนุษย์เอง

ระบบการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตยมักจะกำหนดรูปแบบ ความคิด กระบวนวิธี และเป้าหมายปลายทางที่ถือเอาความต้องการที่มีฐาน การเลือกมาจากปัจเจกชนคนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ ส่วนในระบบ การเมืองแบบเผด็จการสังคมนิยมมักจะกำหนดรูปแบบความคิด กระบวนวิธีและเป้าหมายปลายทางที่ถือเอาความต้องการที่มีฐานการ เลือกมาจากเฉพาะกลุ่มคนและรัฐเป็นสำคัญ

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันเราอิงฐานการเลือกที่มาจากปัจเจกชน คนส่วนใหญ่ตามแบบเสรีประชาธิปไตย ฉะนั้น กิจกรรมและสถาบัน ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง จึงเป็นเรื่องที่ปัจเจกชนคนส่วนใหญ่เป็นฝ่ายเข้าร่วมมีบทบาทในการกำหนดทางเลือก ซึ่งการดำเนิน กิจกรรมและสถาบันดังกล่าว จะต้องถือเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ซึ่งความสามารถและภาระความรับผิดชอบก็ต้องอยู่ที่ประชาชนด้วย เช่นกัน ดังนั้น ในระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย จึงเป็นระบบที่พึงหวังบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น หลัก แม้ว่าจะต้องอาศัยตัวแทนและผู้แทนหมุนเวียนกันเข้ามาทำ หน้าที่แทนเป็นครั้งคราวก็ตาม แต่สิทธิหน้าที่ในขั้นต้นและภาระความ รับผิดชอบในขั้นปลาย ถือว่าจะต้องผูกพันอยู่กับประชาชน ด้วย เหตุผลดังกล่าว ในระบบเสรีประชาธิปไตยจึงเป็นระบบที่ชะตากรรม ของบ้านเมืองนั้น ตกอยู่ภายใต้การกำหนดของประชาชน (People Determinism) ซึ่งถือว่าเป็นระบบที่ต้องพึ่งความสามารถและความ รับผิดชอบของประชาชนเป็นหลักนั่นเอง หากเป็นระบบที่มุ่งแสวงหา ความเป็นเลิศของฝ่ายปกครองแต่อย่างใดไม่ ความรับผิดชอบตนเอง ของประชาชน จึงมีความสำคัญสูงยิ่งกว่าการมอบความรับผิดชอบไว้ให้ ฝ่ายปกครองแต่เพียงฝ่ายเดียว

2. การเมืองกับการเลือกตั้ง

ตามหลักความเชื่อพื้นฐานของทฤษฎีธรรมชาติหรือทฤษฎีสัญชาตญาณ ที่เชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์การเมืองนั้น ถือว่า การเมืองเป็นสัญชาตญาณเพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีพของมนุษย์อย่างหนึ่ง ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถแยกตัวออกไปจากการเมืองได้ การเมืองจึงเป็นปัจจัยการดำรงชีพอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้มนุษย์สามารถตกลงใจและมีความเห็นพ้องในการอยู่ร่วมกันได้ รวมทั้งการแสวงหาเป้าหมายที่ดีในชีวิตได้

โดยที่มนุษย์มองว่าการเมืองเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ จึงได้ทำการดัดแปลง ปรับปรุงให้มีการพัฒนาที่ก้าวหน้า เพื่อมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนจำนวนมากที่สุด โดยเฉพาะการทำให้การเมืองเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ต้องเข้าร่วมมีบทบาทเข้ามามีส่วนเป็นเจ้าของ เข้ามีส่วนรับผิดชอบและรับประโยชน์ร่วมกัน พยายามกำจัดอุปสรรคกีดกันและการเลือกปฏิบัติเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้การเมืองเป็นกิจการสาธารณะทั่วไปที่ทุกคนเข้าถึงได้

การเลือกตั้ง ถือเป็นกิจกรรมขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของการเมือง ที่มีส่วนสำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กลั่นกรองนโยบาย และคัดสรรบุคคลากรทางการเมืองสำหรับเป็นตัวแทนเข้าสู่อำนาจ และใช้อำนาจให้สอดคล้องกับความ

ต้องการของประชาชนต่อไป และในขณะเดียวกัน การเลือกตั้งก็ยังมีส่วนในการกำหนดวาระการพ้นจากอำนาจของตัวแทนได้อีกด้วย

2.1 การเมือง การเมืองเป็นกิจกรรมสาธารณะทั่วไปของมนุษย์ในชุมชนการเมือง ซึ่งแสดงออกโดยพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (2) แรงจูงใจใฝ่ผลประโยชน์ และ (3) แรงจูงใจใฝ่อุดมการณ์

2.2 ระบบการเมือง ระบบการเมืองเป็นชุมชนการเมืองระดับรัฐที่ประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญหลัก คือ (1) อำนาจอธิปไตย (2) ประชาชนผู้ได้ปกครอง (3) รัฐบาลผู้ปกครอง และ (4) ระบบการปกครอง

2.3 ระบบการปกครอง ระบบการปกครอง เป็นรูปแบบของรัฐบาลหรือการปกครองที่ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ คือ (1) แบบแผนทางความคิดเกี่ยวกับลัทธิทางการเมือง อาทิ การกำหนดกรอบอำนาจขององค์กรอำนาจ และความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างองค์กรทางการเมือง (2) แบบแผนของกระบวนการปฏิบัติทางการเมือง อาทิ การใช้อำนาจ การใช้อำนาจและการพ้นจากอำนาจ และ (3) แบบแผนของแนวทางการบรรลุถึงเป้าหมายปลายทางของการปกครอง อาทิ เป้าหมายการตอบสนองต่อประโยชน์สูงสุดตามความต้องการของคนจำนวนมากที่สุด

2.4 องค์กรสถาบันทางการเมือง องค์กรสถาบันทางการเมือง เป็นศูนย์รวมของกิจกรรมและอำนาจที่มีหน้าที่เฉพาะในทางการเมือง โดยที่การทำหน้าที่นั้นมีความต่อเนื่องและมุ่งส่งอิทธิพลต่อระบบการเมืองตามหน้าที่เฉพาะนั้นๆ แต่ทุกองค์กรสถาบันต่างมีจุดมุ่งหมายร่วมกันใน 2 ระดับ คือ (1) การรักษาเสถียรภาพของระบบการเมือง และ (2) การนำระบบการเมืองไปสู่การบรรลุเป้าหมายปลายทางที่กำหนดไว้

2.5 เครื่องมือทางการเมือง เครื่องมือทางการเมือง เป็นกลไก ส่งเสริมการทำกิจกรรมหลักทางการเมือง ทั้งกิจกรรมทางอำนาจ ผล ประโยชน์และอุดมการณ์ อาทิ เครื่องมือส่งเสริมกิจกรรมทางอำนาจ ได้แก่ กติกา การแข่งขัน และการเลือกตั้ง เครื่องมือส่งเสริมกิจกรรมทางผล ประโยชน์ ได้แก่ การรวบรวม แสดงออกและเรียกร้องผลประโยชน์ การเจรจาต่อรอง การประนีประนอม การกดดันและใช้อิทธิพล การประสานประโยชน์ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง เครื่องมือส่งเสริม กิจกรรมทางอุดมการณ์ ได้แก่ การอบรมกลุ่มเกล้าทางการเมือง การ ปลุกฝังวัฒนธรรมทางการเมือง และการวางกรอบกำหนดพฤติกรรม ทางการเมืองในรูปของจารีตประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ จริยธรรม ทางการเมือง และคุณธรรมทางการเมือง

2.6 ประชาธิปไตย ประชาธิปไตยเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง และเป็นระบอบการปกครองที่เน้นสิทธิอำนาจของประชาชนฝ่ายที่อยู่ ใต้การปกครอง และถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน อุดมการณ์ ทางการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงถือเป็นการ ปกครองโดยประชาชน คือ เป็นการปกครองที่อยู่ภายใต้ความยินยอม ของประชาชน เป็นการปกครองเพื่อประชาชน คือ เป็นการปกครองที่ ถือเอาผลประโยชน์และความต้องการของประชาชนเป็นใหญ่ เป็นการ ปกครองของประชาชน คือ เป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของ อำนาจ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ประชาชนมอบหมายให้ใช้อำนาจแทน ซึ่ง ประชาชนสามารถกำกับ ควบคุม ตรวจสอบ และถอดถอนทวงอำนาจ คืนได้

2.7 การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นสิทธิทางการเมืองของฝ่ายที่อยู่ใต้การปกครองในการเข้าร่วมใน กระบวนการทางการเมือง เพื่อแสดงเจตนาเกี่ยวกับอำนาจ ผลประโยชน์

และอุดมการณ์ ต่อฝ่ายผู้ปกครอง ให้ฝ่ายผู้ปกครองปฏิบัติหรือไม่ ปฏิบัติอะไรให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนผู้แสดงเจตนา นั้น ๆ

2.8 ปมปริศนาของการเมือง การเมืองมีปมปริศนาที่ขัดแย้งกัน แบบตรงกันข้าม 2 ด้าน คือ ด้านดีกับด้านเลว หรือด้านที่พึงประสงค์ กับด้านที่ไม่พึงประสงค์ โดยที่มีตัวแปรกำหนดภาวะทั้ง 2 ด้านดังกล่าว อยู่ 3 ตัวแปร คือ (1) ตัวแปรความคิด (2) ตัวแปรผลประโยชน์ (3) ตัวแปรอำนาจ ในด้านดีที่พึงประสงค์ทางการเมืองจะเกิดขึ้นในภาวะที่ ความคิดทางการเมืองมีความเห็นพ้องต้องกันทางอุดมการณ์ มีการ ยอมรับ ร่วมมือเข้ากันได้ ไม่ป็นเกลียว ขัดใจขัดคอกัน ภาวะที่ผล ประโยชน์ทางการเมืองมีการประสาน จัดสรร แบ่งปันกันได้ลงตัวไม่ เหลื่อมล้ำก้ำเกินกันมาก และภาวะที่อำนาจทางการเมืองมีการแข่งขัน ที่เท่าเทียมและถ่วงคานกันอย่างได้ดุลย์มีเสถียรภาพ ในทางตรงกันข้าม ซึ่งเป็นด้านเลวที่ไม่พึงประสงค์ทางการเมือง จะเกิดขึ้นในภาวะที่ความ คิดทางการเมืองมีความแปลกแยกแตกต่างเป็นฝ่ายเป็นพวก ยอมรับ และร่วมมือกันไม่ได้ ภาวะที่ผลประโยชน์ทางการเมืองขัดและแย้งกัน เปิดช่องให้แสวงหาประโยชน์มิชอบเฉพาะกลุ่ม เฉพาะพวก ไม่มีช่อง ทางประนีประนอมประโยชน์ร่วมกันได้ และภาวะที่อำนาจทางการเมือง มี ความเบ็ดเสร็จเด็ดขาด แสวงหาจากการแย่งชิง ไม่มีดุลยภาพและการ ถ่วงคานกันได้

2.9 การเลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นการแข่งขันทางอำนาจ เพื่อ เข้าไปสู่อำนาจและการใช้อำนาจทางการเมืองของฝ่ายผู้ปกครอง โดยที่ อาศัยกลไก กระบวนการของการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือในการให้ หลักประกันเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นการแข่งขันเข้าสู่อำนาจอย่างสุจริต เทียบธรรม โดยคาดหวังผลเลิศจากการเลือกตั้งว่า จะสามารถสะท้อน

ถึงเจตนาที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด มีอิสระ ตรงไปตรงมา และเป็นการเปิดกว้างอย่างที่สุดด้วยเช่นกัน ในทางกลับกัน การเลือกตั้งก็ยังเป็นเครื่องมือของประชาชนสำหรับการแสดงเจตนาทางการเมืองครั้งสำคัญ รวมทั้งการได้ใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองในการกำหนดผู้ปกครองมาใช้อำนาจแทน เพื่อการสนองผลประโยชน์และความต้องการของประชาชนเองด้วย

2.10 ผู้ปกครอง เป็นตัวแทนในการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชน โดยที่ประชาชนยอมรับให้เป็นผู้แทนที่มีความชอบธรรมในการออกกฎหมาย ใช้อำนาจบังคับตามกฎหมายและใช้อำนาจตีความกฎหมายโดยมีเป้าหมายเพื่อทำประโยชน์สูงสุดให้แก่ประชาชนจำนวนมากที่สุด เหตุนี้การใช้อำนาจของผู้ปกครองจึงต้องผูกพันกับความชอบธรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบที่มีต่อประชาชน หากประชาชนไม่ให้การยอมรับผู้ปกครองก็ขาดความชอบธรรมที่จะอยู่ใช้อำนาจต่อไป

2.11 ประชาชน เป็นพลเมืองของรัฐที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย แต่มิได้เป็นผู้ใช้อำนาจนั้นโดยตรง ได้มอบให้ผู้ปกครองไปใช้ แต่ประชาชนยังคงสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะให้ความยินยอมหรือไม่ให้ความยินยอมในการเข้าสู่อำนาจ การดำรงรักษาอำนาจ การใช้อำนาจและการพ้นจากอำนาจของผู้ปกครองได้ตามความต้องการของประชาชน เหตุนี้ประชาชนจึงมีหน้าที่ต้องกำกับ ควบคุม ตรวจสอบ ถอดถอนและเลือกตั้งผู้ปกครองเข้ามาใหม่ด้วย

3. การเลือกตั้งแบบใหม่คืออะไร และสำคัญต่อประชาชนอย่างไร

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 68 กำหนดให้การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของชนชาวไทยและมาตรา 98 กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 500 คน ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ 100 คน และมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งอีก 400 คน นอกจากนั้นในมาตรา 121 ยังกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งของราษฎรอีก 200 คน อีกด้วย ดังนั้น ถ้าจะกล่าวว่าการเลือกตั้งครั้งต่อไปเป็นการเลือกตั้งแบบใหม่ ก็นับว่าเป็นการกล่าวที่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง เนื่องจากมีความใหม่อยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ (1) การแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่เป็นเขตละ 1 คน หรือ 1 เขตมี ส.ส. เพียง 1 คน (2) การเพิ่มบัญชีเลือกตั้งขึ้นมาใหม่เป็นบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง พรรคละ 1 บัญชี โดยให้แต่ละพรรคมีรายชื่อผู้สมัครในบัญชีได้ไม่เกิน 100 คน และถือเอาประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง หรือมีเพียงเขตเลือกตั้งเดียวทั้งประเทศ (3) การเพิ่มสิทธิหน้าที่ในการเลือกตั้งของประชาชนขึ้นมาใหม่ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา โดยใช้จังหวัดเป็นเขตการเลือกตั้ง และใช้จำนวนราษฎรเป็นฐานในการคำนวณจำนวนสมาชิกของจังหวัดนั้น ๆ

3.1 ความหมายสำคัญของการเลือกตั้งแบบใหม่ การเลือกตั้ง

แบบใหม่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปทางการเมืองนั้น การเลือกตั้งจึงมีความหมายสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นฐานรองรับการใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองโดยตรงของพลังประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น การเลือกตั้งจึงเป็นกลไกสำคัญที่เปิดเวทีให้ประชาชนเข้ามาตัดสินใจและผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตามแนวทางการปฏิรูปที่ประชาชนเป็นฝ่ายกำหนดเอง

3.2 หลักการสำคัญของการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งนอกจากจะคำนึงถึงหลักความสุจริตเที่ยงธรรมแล้ว ยังมีหลักการที่เกี่ยวข้องกับ ความสำคัญและความสมบูรณ์ของการเลือกตั้งในประการดังต่อไปนี้ คือ (1) หลักการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อให้ประชาชนได้ใช้เจตจำนงของตนเองอย่างอิสระในการตัดสินใจเลือกตั้ง โดยไม่ถูกบังคับควบคุม หรือ การแทรกแซงสั่งการจากองค์กรอำนาจใดๆ หรือตกอยู่ใต้อิทธิพล การกะเกณฑ์หรือการสัญญาแลกเปลี่ยนตอบแทนด้วยวิธีการใดๆ ของบุคคลหรือกลุ่มอื่นเพื่อให้ผลการเลือกตั้งเบี่ยงเบนไปจากเจตนารมณ์อันแท้จริงของประชาชน (2) หลักการลงคะแนนเสียงแบบลับ เป็นการคุ้มครองเอกสิทธิ์ส่วนบุคคลของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่ให้ถูกละเมิด เสรีภาพส่วนบุคคลหรือล่วงรู้โดยผู้อื่นอันอาจส่งผลกระทบต่อการขาดอิสระ หรืออาจเชื่อมโยงกับการใช้อิทธิพลของผู้อื่นที่มีต่อผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ (3) หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง เป็นการเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางแก่ผู้มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความหลากหลายของทางเลือก และสิทธิการแข่งขันความเป็นตัวแทนกันในระหว่างกลุ่มที่หลากหลายได้ด้วย (4) หลักการมีกำหนดระยะเวลา โดยกำหนดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้แทนไว้อย่างแน่นอนตายตัว เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสตรวจสอบ เปรียบเทียบ เลือกลง ทบทวนแก้ไข และใช้โอกาสใหม่ในการตัดสินใจเลือกตั้งครั้งต่อไป (5) หลักความ

เสมอภาค เป็นการรับรองสิทธิหรือให้หลักประกันการใช้สิทธิของประชาชนที่เท่าเทียมเสมอเหมือนกัน ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะ อาชีพ เพศ หรือสถานที่ใด ทุกคนมีสิทธิและได้ใช้สิทธิในการเลือกตั้งที่เท่าและให้ผลเทียบเท่ากัน คือการมีสิทธิเท่ากัน มีเสียงเท่ากัน และมีผู้แทนเท่ากัน 1 คน 1 สิทธิ 1 เสียง ผู้แทน 1 คน แม้ไม่ได้อาศัยอยู่ในภูมิภาคของเขตเลือกตั้งที่ตนมีสิทธิ ก็สามารถไปใช้สิทธิลงคะแนนนอกพื้นที่ได้

(6) หลักความทั่วถึงเป็นการทั่วไป เป็นการเปิดกว้าง การจำกัดข้ออุปสรรคขัดขวางให้น้อยที่สุด การส่งเสริมความสะดวกในการใช้สิทธิให้ทั่วถึงแก่ผู้มีสิทธิเพื่อการใช้สิทธิเกิดขึ้นให้ได้มากที่สุด ซึ่งคาดหวังให้การเลือกตั้งเป็นการใช้สิทธิอย่างสมบูรณ์

3.3 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบใหม่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ครั้งต่อไป ถือเป็นเลือกตั้งแบบใหม่ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยหน้าที่ และต้องเลือกตั้ง ส.ส. ในเขตเลือกตั้ง เขตละ 1 คน พร้อมกันไปในคราวเดียวกับการเลือกตั้ง ส.ส. ตามบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองในบัญชีรายชื่อใดรายชื่อหนึ่งอีก 1 บัญชีด้วย ส่วนจำนวน ส.ส. ตามบัญชีรายชื่อของพรรคนั้น จะมีจำนวนเท่าใดก็ขึ้นอยู่กับว่าพรรคการเมืองจะเสนอไว้ในบัญชีกี่คน แต่ตามรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ไม่ให้เกิน 100 คน และคาดว่าทุกพรรคคงจะพยายามใช้สิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่มีหลักข้อห้ามไว้ว่าชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อนั้น จะต้องไม่ซ้ำกันกับบัญชีรายชื่อของพรรคอื่น และไม่ซ้ำกับรายชื่อผู้สมัครแบบแบ่งเขตภายในพรรคตัวเองด้วย ดังนั้น ไม่ว่าท่านจะมีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในเขตเลือกตั้งใด

ท่านก็จะมีสิทธิเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อเหมือนกับคนอื่น ๆ เพราะถือว่าเขตการเลือกตั้งของบัญชีรายนี้นั้นมีเพียงเขตเลือกตั้งเดียว คือเขตของประเทศ

3.4 การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาแบบใหม่ เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน จึงนับว่าการเลือกตั้ง ส.ว. เป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งคือประชาชนกลุ่มเดียวกันกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง ส.ส. หรือผู้ที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกันกับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ส.ส. นั่นเอง แต่การแบ่งเขตและการใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ว. มีลักษณะพิเศษตรงที่ว่าใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งแม้จังหวัดใดมีจำนวน ส.ว. มากกว่า 1 คน ก็ถือว่าเป็นเขตเลือกตั้งเดียว ไม่แบ่งออกไปเป็นหลายเขตเหมือนกับ ส.ส. และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็สามารถใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ส.ว. ได้เพียงคนเดียว เหมือนกันกับประชาชนที่อยู่ในจังหวัดที่มี ส.ว. ได้คนเดียว ส่วนการที่ผู้สมัคร ส.ว. คนใดจะได้รับเลือกหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับคะแนนเสียงที่ได้ว่าจะอยู่ในลำดับที่ไม่เกินไปจากจำนวน ส.ว. ที่มีได้ในจังหวัดนั้น ๆ หรือไม่ เช่น ในจังหวัดใดมี ส.ว. ได้ 10 คน ผู้ที่ได้รับเลือกก็คือ ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ในลำดับที่ 1-10 นั่นเอง แต่ถ้าเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครได้คะแนนอยู่ในลำดับที่ 10 มีมากกว่า 1 คน เช่น เมื่อมีการจัดลำดับคะแนนแล้วในลำดับที่ 10 มีผู้ได้คะแนนเท่ากัน 2 คนขึ้นไปก็จะแก้ไขโดยวิธีการจับสลากเพื่อให้มีลำดับที่ 10 เหลือเพียงคนเดียว ส่วนวิธีการจับสลากจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

4. ทำไมต้องไปเลือกตั้ง

การเลือกตั้งทั่วไป เป็นช่วงจังหวะเวลาและเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางที่สุดครั้งหนึ่ง ที่ประชาชนจะสามารถร่วมกันใช้สิทธิแสดงเจตจำนง และตกลงใจที่จะกำหนดทิศทางของการเมือง กลั่นกรองนโยบาย คัดสรรบุคลากร การเลือก และการรับรองผู้แทนเข้ามาเป็นฝ่ายปกครองทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติและบริหาร ทั้งในฐานะฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านด้วย จึงกล่าวได้ว่าการเลือกตั้งทั่วไปนั้น เป็นภาระโดยตรงของประชาชนอย่างแท้จริง

4.1 การเลือกตั้งเป็นภาระทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย การเมืองระบอบประชาธิปไตยเป็นระบบการเมืองที่อิงอำนาจและเจตนารมณ์ร่วมของประชาชนคนส่วนใหญ่ การเมืองจึงเป็นทั้งภาระ-ความรับผิดชอบ และสิทธิ-หน้าที่ของประชาชนเอง ขณะที่การเลือกตั้งนั้นเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ต้องอาศัยเจตนารมณ์ร่วมของประชาชนเป็นเครื่องมือในการกำหนดอาณัติทางการเมืองให้ผู้แทนทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารเอาไปใช้ให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ตามความต้องการของประชาชน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าหากมีประชาธิปไตยก็ต้องมีการเลือกตั้ง และหากมีการเลือกตั้งก็ต้องมีประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งด้วยนั่นเอง การ

เลือกตั้งจึงถือเป็นภาระทางการเมืองของประชาชนอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

4.2 การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 68 บัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้ไม่ไปเลือกตั้งย่อมเสียสิทธิตามกฎหมาย ดังนั้นบุคคลหากมีคุณสมบัติครบตามมาตรา 105 ก็จะต้องไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง กรณีหากไม่ไปใช้สิทธิจะต้องแจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ให้แก่บุคคลที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และหากการแจ้งเหตุนั้นถูกพิจารณาว่ามีสาเหตุอันควรก็จะถูกตอบกลับมายังผู้แจ้งทราบอีกครั้งก่อนการเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสามวัน

5. ไปเลือกตั้งแล้ว ประชาชนจะได้อะไร

การเลือกตั้งถือเป็นเครื่องมือสำคัญของการเมืองในระบบประชาธิปไตย เนื่องจากการเลือกตั้งมีหน้าที่และมีผลกระทบต่อระบบการเมืองหลายประการ นอกเหนือจากการเป็นช่องทางในการเข้าสู่อำนาจของฝ่ายผู้ปกครอง

5.1 การเลือกตั้งช่วยแก้ไขความขัดแย้งและผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมือง ในภาวะที่การเมืองมีความตึงเครียดอันเนื่องมาจากความขัดแย้งที่รุนแรง ไม่ว่าจะระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน ฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร หรือระหว่างฝ่ายผู้ปกครองกับฝ่ายผู้ถูกปกครอง การจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่จะช่วยลดทอนความตึงเครียดทางการเมืองดังกล่าวได้

5.2 การเลือกตั้งช่วยสร้างความชอบธรรมทางการเมืองในการหาทางออกให้กับการตัดสินใจในทางเลือกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชะตากรรมของประเทศและประชาชน ในกรณีที่รัฐบาลเกิดความผิดพลาดในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของประเทศหรือการดำเนินนโยบายในการบริหารประเทศ หรือกรณีมีเรื่องสำคัญที่ชะตากรรมของประเทศชาติและประชาชนตกอยู่ในห้วงอันตราย ไม่สามารถสร้างฉันทามติในการกำหนดทางเลือกได้โดยรัฐบาลเพียงลำพัง จำเป็นต้องอาศัยอานัติอ้างอิงทางการเมืองของประชาชนเป็นเครื่องตัดสินใจ

ตกลงใจแทนรัฐบาล และรัฐบาลขาดความเชื่อมั่นในความชอบธรรมทางอำนาจ การเลือกตั้งจึงเป็นการถ่ายโอนภาระความรับผิดชอบ และอำนาจการตัดสินใจไปให้ประชาชนเป็นผู้ใช้โดยตรง

5.3 การเลือกตั้งช่วยนำร่องทิศทางของการเมืองและช่วยสร้างความสอดคล้องในการสนองตอบความต้องการตามเจตนารมณ์ร่วมของประชาชน การเลือกตั้งเป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครอง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เชื่อมโยงการผูกพันปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างประชาชนกับผู้ปกครอง โดยที่ประชาชนเป็นฝ่ายได้รับโอกาสในการแสดงออกถึงความต้องการใหม่ๆ ขณะที่ฝ่ายผู้ปกครองก็ได้รับโอกาสในการริเริ่มสร้างสรรค์และนำเสนอแนวทางใหม่ๆ ในการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน ไม่ว่าจะในเรื่องมาตรการนโยบาย หรือบุคลากรทางการเมือง ที่ผ่านการคัดสรรจากระบบการแข่งขันที่ทำให้เกิดการผลัดซ้ำ ซึ่งผลผลิตใหม่ๆ ทางการเมืองที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเฉพาะการก่อตัวขององค์กรอำนาจใหม่ทางการเมือง ไม่ว่าจะในฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร และ/หรือฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้านก็ตาม ซึ่งจะส่งอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของทิศทางการเมือง

5.4 การเลือกตั้งช่วยสร้างอิทธิพลและความสำคัญทางการเมืองของประชาชน การเลือกตั้งเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองโดยตรงของประชาชน ซึ่งจะส่งอิทธิพลต่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง การเลือกตั้งทั่วไปจึงเป็นการใช้อิทธิพลทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่ไป จำกัด ควบคุม และสลายการครอบงำอิทธิพลสูงสุดทางการเมืองขององค์กรอำนาจและกลุ่มผูกขาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้กระบวนการแข่งขันเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของผู้ปกครองสัมพันธ์สอดคล้องกับความต้องการและรับผิดชอบต่อประชาชนส่วนใหญ่ได้

5.5 การเลือกตั้งช่วยสร้างสันติภาพในการต่อสู้แข่งขันทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นกลไกช่วยจัดระเบียบการต่อสู้ทางการเมืองให้อยู่ในกรอบของกฎเกณฑ์กติกาแทนการใช้กำลังรุนแรงกำกับการแข่งขันทางอำนาจให้อยู่ในครรลองของสันติวิธีที่กลุ่มอำนาจฝ่ายต่างๆ ให้การยอมรับร่วมกันได้ ทั้งในการเข้าสู่อำนาจ การใช้อำนาจและการพ้นจากอำนาจ

5.6 การเลือกตั้งช่วยให้ประชาชนได้คัดสรรกลั่นกรองผู้แทนและผู้ปกครองที่ต้องการ การเลือกตั้งเปิดโอกาสทางการเมืองให้แก่ประชาชนในการพิจารณาตัดสินใจเปลี่ยนแปลงและคัดสรรผู้แทนหรือผู้ปกครองใหม่ให้สนองตอบตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปใหม่ๆ ได้ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศของการแข่งขันทางอำนาจในระหว่างกลุ่มอำนาจและผู้ปกครอง ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนได้รับโอกาสในการเลือกผู้ปกครองและผู้ปกครองเองก็จะแข่งขันกันสนองตอบความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น

5.7 การเลือกตั้ง ส.ส. ประชาชนจะได้ทั้งผู้แทนทำหน้าที่นิติบัญญัติ และบริหารพร้อมกัน เนื่องจากรัฐธรรมนูญกำหนดให้ ส.ส. ที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต้องพ้นสภาพความเป็น ส.ส. โดยต้องจัดให้มีการเลือกตั้งซ่อมแทน ส.ส. ที่ไปเป็นรัฐมนตรี เปิดช่องให้พรรคส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อด้วย โดยหาก ส.ส. ตามบัญชีรายชื่อเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีก็ไม่ต้องเลือกตั้งซ่อมแต่ให้เลื่อนคนที่มิชื่อในบัญชีขึ้นมาเป็น ส.ส. แทน ดังนั้น จึงมีแนวโน้มที่พรรคการเมืองจะพยายามใช้ ส.ส. จากบัญชีรายชื่อเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองบริหารและคง ส.ส. ที่มาจากเขตเลือกตั้งไว้ เพื่อรักษาจำนวนสมาชิกของพรรคให้คงเดิมในสภานิติบัญญัติ

5.8 การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ประชาชนจะได้ผู้แทน

ทำหน้าที่ในองค์กรควบคุม ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เนื่องจากรัฐธรรมนูญได้กำหนดอำนาจของ ส.ว. ให้ทำหน้าที่หลายประการ ได้แก่ (1) การกลั่นกรองกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของ ส.ส. แล้ว (2) การประชุมร่วมกับ ส.ส. ในการแถลงนโยบายของรัฐบาลก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน (3) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี สอบสวนและศึกษาเรื่องต่างๆ ด้วยวิธีการที่ ส.ว. จำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแสดงข้อเท็จจริง หรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน โดยไม่มีการลงมติ (4) พิจารณาเสนอแนะบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ประธานศาลและตุลาการในศาลปกครองสูงสุด คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เลขาธิการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (5) การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในราชการระดับสูง ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และองค์กรทางการเมือง ออกจากตำแหน่ง เช่น เมื่อมีพฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง (6) การเสนอเรื่องเข้าสู่ศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณาวินิจฉัยกฎหมาย ร่างกฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ และการตีความปัญหาตามรัฐธรรมนูญ

6. ไม่ไปเลือกตั้งแล้ว ประชาชนจะเสียอะไร

6.1 เสียสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด ตามมาตรา 68 ของรัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันควรที่ทำให้ไปเลือกตั้งไม่ได้ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งตามกฎหมายที่กำหนดดังกล่าวเรียกว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่..) พ.ศ. .... ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างดำเนินการพิจารณาของรัฐสภานั้น ได้บัญญัติการเสียสิทธิไว้ในมาตรา 3 ว่า กรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และมีได้แจ้งเหตุอันควร หรือแจ้งเหตุแล้วแต่มิใช่เหตุอันควร ให้ผู้นั้นเสียสิทธิใน 4 ประการ คือ (1) เสียสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามมาตรา 170 ของรัฐธรรมนูญ (2) เสียสิทธิออกเสียงประชามติตามมาตรา 214 ของรัฐธรรมนูญ (3) เสียสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามมาตรา 304 ของรัฐธรรมนูญ และ (4) เสียสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามมาตรา 94 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

6.2 เสียสิทธิ อำนาจ โอกาส และอิทธิพลทางการเมือง การเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของ

ปวงชนนั้น ประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครองจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างระบบการเมือง และผู้ปกครองให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน การที่ประชาชนไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ทำให้ระบบการเมืองและผู้ปกครองปลอดจากอิทธิพลทางการเมืองของประชาชน ระบบการเมืองและผู้ปกครองก็จะหลุดพ้นจากการเชื่อมโยงกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ กลายเป็นระบบการเมืองและผู้ปกครองของคนเฉพาะกลุ่ม เฉพาะพวกที่ไม่ยึดโยงกับความรับผิดชอบ และผูกพันกับการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน

7. ใครคือประชาชน ผู้มีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ประชาชนผู้มีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง คือประชาชน เฉพาะผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้น โดยผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จะต้องมีคุณสมบัติ คือ (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (2) ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี (3) มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง ไม่จำกัดเพศ (4) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า 90 วันนับถึงวันเลือกตั้ง (5) กรณีมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งน้อยกว่า 90 วัน สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ในเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านครั้งหลังสุด เป็นเวลาเกินกว่า 90 วัน (6) คนพิการทางร่างกาย หากมีคุณสมบัติอื่นตาม (1)-(5) ก็สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้

8. ใครคือประชาชน ผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง

ตามมาตรา 106 ของรัฐธรรมนูญบัญญัติลักษณะต้องห้ามมิให้บุคคลไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในกรณีที่เป็นบุคคล (1) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (2) ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช (3) ผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (4) ผู้อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

9. ทำไมประชาชนต้องเตรียมตัวล่วงหน้า ในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน และถือว่าประชาชนทุกคนที่มีสิทธิจะสามารถใช้สิทธิได้ในทุกสถานที่ไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกเขตเลือกตั้งก็ตาม และหากไปใช้สิทธิไม่ได้ก็ต้องแจ้งเหตุล่วงหน้า ดังนั้นประชาชนจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวล่วงหน้า ไม่ว่าจะไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิก็ตาม

9.1 การเตรียมตัวกรณีจะไปใช้สิทธิ ภายหลังมีพระราชกฤษฎีกาประกาศการเลือกตั้งแล้วก่อนถึงกำหนดวันเลือกตั้ง 20 วัน ประชาชนต้อง (1) ตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ติดประกาศไว้ตามสถานที่ที่กำหนดไว้ เช่น ที่ทำการ อบต. ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน (2) ก่อนวันเลือกตั้ง 15 วัน ตรวจสอบผลการแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ส่งมาตามบ้านที่ตนอาศัยอยู่หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน (3) จะต้องยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งภายใน 10 วันก่อนการเลือกตั้งหากชื่อของตนไม่ปรากฏอยู่ในรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรืออาจยื่นคำร้องคัดค้านเพื่อถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิออกจากบัญชีรายชื่อ (4) เข้าบ้านสามารถแสดงหลักฐานทะเบียนบ้านของตน เพื่อขอให้ถอนชื่อบุคคล รายที่มีได้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน แต่มีสิทธิอยู่ในบัญชีรายชื่อออกไป

9.2 การเตรียมตัวกรณีจะไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนที่จะไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จะต้อง (1) แจ้งเหตุผลที่ไม่ไปเลือกตั้งต่อ

บุคคลที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเขตแต่งตั้งด้วยตนเองหรือด้วยจดหมายก่อนการเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 7 วัน (2) หากเหตุที่แจ้งไปนั้นไม่ได้รับการรับรองว่าเป็นเหตุอันควรและได้รับการแจ้งให้ทราบก่อนการเลือกตั้ง 3 วัน ก็ถือว่าจะต้องไปใช้สิทธิ และกรณีผู้ไม่ไปใช้สิทธิที่มีได้แจ้งเหตุอันควรล่วงหน้า หลังการเลือกตั้ง 30 วัน จะมีการประกาศรายชื่อโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งนับจากวันที่ถูกประกาศชื่อแล้ว จะต้องไปแจ้งเหตุอันควรภายใน 60 วัน หากไม่ไปก็จะถือว่าเป็นผู้เสียสิทธิตามกฎหมายอันเนื่องจากไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

9.3 การเตรียมตัวกรณีจะไปใช้สิทธินอกเขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ต้องการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งนอกเขตที่มีบัญชีรายชื่อหรืออยู่นอกราชอาณาจักร จะต้องแจ้งความประสงค์การขอใช้สิทธิเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ตนมีสิทธิ ซึ่งจะได้มีการประกาศกำหนดสถานที่เลือกตั้งกลางให้ทราบเพื่อจะได้ไปใช้สิทธิต่อไป โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่นอกราชอาณาจักรสามารถใช้สิทธิทางไปรษณีย์ได้ โดยที่ (1) กรณีผู้ที่มีกำหนดจะไปต่างประเทศและต้องการใช้สิทธิ ณ ประเทศนั้น จะต้องติดต่อกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เพื่อขอลงทะเบียนใช้สิทธินอกประเทศ ซึ่งจะต้องแสดงหลักฐานสำคัญได้แก่ สำเนาทะเบียนบ้าน หนังสือเดินทางบัตรประจำตัวประชาชนรูปถ่ายขนาด 1 นิ้ว 2 รูป (2) กรณีผู้ที่อาศัยอยู่ต่างประเทศแต่มีสัญชาติไทยและมีทะเบียนบ้านอยู่ในประเทศไทย ไปลงทะเบียนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ณ สถานกงสุล หรือสถานทูตไทย ได้ระหว่างวันที่ 21 ธันวาคม 2541 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2542 หลังจากพ้นกำหนดนี้ไปแล้ว จะสามารถขอเพิ่มชื่อในทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งนอกประเทศได้พร้อมแสดงหลักฐานสำคัญเช่นเดียวกับ (1)

10. การเลือกตั้ง ต้องระวังความผิดอะไรบ้าง

10.1 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีข้อห้ามที่สำคัญ คือ (1) ห้ามซื้อเสียง หรือจัดเตรียมการซื้อเสียง (2) ห้ามจงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมือง (3) ห้ามหาเสียงหลัง 18.00 น. ก่อนวันเลือกตั้ง (4) ห้ามจัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิไปยังที่เลือกตั้งเพื่อเลือกตั้ง (ยกเว้นหน่วยงานของรัฐจัดยานพาหนะได้) (5) ห้ามบริจาค หรือสัญญาว่าจะบริจาคให้แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด (6) ห้ามทำสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์

10.2 ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง มีข้อห้ามที่สำคัญ คือ (1) ห้ามเรียกรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ใดๆ เพื่อลงหรือไม่ลงคะแนนให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง (2) ห้ามผู้ที่รู้ว่าตนไม่มีสิทธิพยายามลงคะแนนเลือกตั้ง (3) ห้ามทำให้บัตรเลือกตั้งชำรุดอย่างจงใจ (4) ห้ามผู้มีสิทธิเลือกตั้งนำบัตรเลือกตั้งออกไปจากที่เลือกตั้ง

10.3 พ่อค้าหรือร้านค้า ภัตตาคาร มีข้อห้ามที่สำคัญคือ ห้ามขายหรือจัดเลี้ยงสุรา ตั้งแต่เวลา 18.00 น. ของวันก่อนวันเลือกตั้ง จนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง

10.4 กรรมการนับคะแนน มีข้อห้ามที่สำคัญคือ ห้ามกรรมการนับคะแนนจงใจนับบัตรเลือกตั้ง หรือนับคะแนน หรือรวมคะแนนให้

ผิดจากความเป็นจริง

10.5 เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีข้อห้ามสำคัญคือ ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ช่วยเหลือหรือกลั่นแกล้งผู้สมัคร

10.6 นายจ้างหรือผู้ประกอบการ มีข้อห้ามสำคัญคือ ห้ามนายจ้างขัดขวางการไปใช้สิทธิของลูกจ้าง

10.7 ประชาชนทั่วไป มีข้อห้ามที่สำคัญคือ ห้ามพนันขันต่อเกี่ยวกับผลการเลือกตั้ง

11. ใช้ดุลยพินิจอย่างไร จึงจะได้ผู้แทนคุณภาพ

ความคาดหวังในตัวผู้แทนนั้นมีอยู่หลายคุณค่าขึ้นกับความต้องการของผู้ใช้สิทธิ แต่เกณฑ์ที่จะใช้วัดคุณค่าที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของผู้ใช้สิทธิส่วนใหญ่ ก็คือ คุณค่าที่เป็นผลประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งคำว่า ประโยชน์ต่อสาธารณะก็อาจจำแนกออกได้เป็นหลายระดับ เช่น สาธารณประโยชน์ในระดับพื้นที่ ได้แก่ ชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค หรือระดับชาติ หรือแ่งกลุ่มอาชีพ ได้แก่ แม่บ้าน พ่อค้า ชาวนา ชาวไร่ ลูกจ้าง นักศึกษา นายทุน หรือในวัยหรืออายุ ได้แก่ เยาวชน คนชรา คนหนุ่มสาว หรือในแง่ของเพศ ได้แก่ ชาย-หญิง หรือในแง่ของกลุ่มคน ได้แก่ คนพิการ คนจน คนด้อยโอกาส หรือในแง่ของผลประโยชน์เฉพาะด้าน เช่น ประโยชน์ด้านอุตสาหกรรม ด้านการสื่อสาร ด้านเกษตรกรรม ด้านบริการ ด้านการค้า ฯลฯ เป็นต้น ดังนั้น หากเราคาดหวังประโยชน์สาธารณะในระดับใด เราก็พิจารณาได้จากศักยภาพของผู้สมัคร และคุณสมบัติของพรรคที่ผู้สมัครนั้นสังกัดอยู่ด้วย ทั้งนี้ขอเสนอให้แยกการใช้ดุลยพินิจเป็น 2 ส่วน คือ

11.1 ศักยภาพของผู้สมัคร ควรพิจารณาในสิ่งบ่งชี้สำคัญ คือ (1) ภูมิชีวิต เช่น การศึกษา อาชีพ วัย ผลงาน ประสพการณ์ และความสำเร็จในอาชีพ (2) ภูมิปัญญา เช่น ความรู้ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาสำคัญของประชาชนและการพัฒนาประเทศ (3) ภูมิ

การเมือง เช่น การแสดงออกถึงแรงจูงใจใฝ่อุดมการณ์ที่เป็นรูปธรรม ความเอาใจใส่อย่างจริงจังและชัดเจนต่อเนื่องในปัญหาความต้องการของประชาชนและของประเทศ ความสามารถในการใช้ทักษะทางการเมืองทำหน้าที่ผลิตผลงานเพื่อสนองตอบต่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศได้ (4) ภูมิธรรม เช่น การชั่งน้ำหนักระหว่างการพูดกับการปฏิบัติจริง การยึดถือกรอบคุณธรรมและจรรยาบรรณทางการเมือง การรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม รับผิดชอบต่อทุกข์สุขของประชาชน ไม่นิ่งดูดายในการแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศชาติ ริเริ่มเรื่องใดแก้ปัญหาอะไรทำงานสำเร็จเห็นผล ต่อสู้อุตทานไม่ย่อท้อ ตั้งใจจริงและมีความเสียสละ

11.2 คุณสมบัติของพรรคการเมือง ควรพิจารณาในสิ่งบ่งชี้สำคัญ คือ (1) การประกาศแนวนโยบายหลักและการลำดับความสำคัญเร่งด่วนของประเด็นนโยบายเฉพาะด้าน (2) ความราบรื่นในการบริหารจัดการองค์กรพรรคให้มีเสถียรภาพ มีสมรรถนะในการรับภาระการบริหารประเทศได้ (3) การมีมาตรการหลักที่จำเป็นในการผลักดันนโยบายให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และสามารถปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จได้ (4) การจัดวางบุคลากรที่มีความสามารถเหมาะสมกับงานให้รับผิดชอบนโยบายสำคัญของพรรคได้

12. วันเลือกตั้ง

ไปใช้สิทธิกาบัตรลงคะแนนอย่างไร จึงจะไม่เป็นบัตรเสีย

12.1 การเดินทาง อาจใช้พาหนะที่หน่วยงานของรัฐจัดทำให้ใช้ บริการ พาหนะส่วนตัว หรือพาหนะรับจ้าง เพื่อไปที่หน่วยเลือกตั้ง หรือสถานที่เลือกตั้ง

12.2 เวลาเวลาที่ผู้ใช้สิทธิสามารถไปลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง ได้ คือ ระหว่างเวลา 08.00-15.00 น. ของวันเลือกตั้ง

12.3 หลักฐานติดตัว นำบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวข้าราชการ หรือเอกสารแสดงตนที่ทางราชการเป็นผู้ออกให้ เช่น ใบแทนบัตรประจำตัวประชาชน หรือใบขับขี่

12.4 ตรวจสอบรายชื่อและลำดับที่ของตน ผู้ใช้สิทธิต้องดู รายชื่อและลำดับเลขที่ของตนที่หน้าหน่วยเลือกตั้ง

12.5 ดูและจำชื่อและหมายเลขของผู้สมัครและพรรคการเมือง ผู้ใช้สิทธิต้องจำชื่อและหมายเลขของผู้สมัครที่ตนต้องการเลือก และ จะต้องหมายจำชื่อและหมายเลขของพรรคการเมืองที่ตนต้องการเลือก ด้วย เพราะต้องใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งผู้สมัครแบบแบ่งเขตและผู้สมัคร ตามบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองด้วย

12.6 การแสดงตน ผู้ใช้สิทธิต้องเข้าหาเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเพื่อแสดงความจำนงการใช้สิทธิ โดยแสดงหลักฐานประจำตัว

12.7 การลงลายมือหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ในการขอรับบัตรลงคะแนน ผู้ใช้สิทธิต้องลงลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ผู้ที่เขียนหนังสือไม่ได้ให้พิมพ์ลายนิ้วมือแทน) และพิมพ์ลายนิ้วมือ (หัวแม่มือขวา) กำกับไว้ในต้นขั้วบัตรเลือกตั้ง แล้วรับบัตรเลือกตั้ง 2 ใบไปกากบาทลงคะแนน

12.8 การเข้าคูหาเพื่อใช้สิทธิกาบัตรลงคะแนน ผู้ใช้สิทธิกาบัตรลงคะแนนได้โดยทำเครื่องหมายกากบาท (เท่านั้น) ลงในช่องว่างตรงกับหมายเลขของผู้สมัครที่ต้องการเลือกเพียง 1 เครื่องหมาย และ 1 ช่อง สำหรับผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง กากบาทเพียง 1 เครื่องหมาย และ 1 ช่อง ลงในช่องที่ตรงกับหมายเลขของพรรคที่ต้องการเลือก สำหรับบัญชีรายชื่อของพรรค รวมเป็น 2 ใบ

12.9 การใช้สิทธิไม่ลงคะแนน หากผู้ใช้สิทธิประสงค์จะไม่ลงคะแนนให้กับบัตรหนึ่งบัตรใด หรือทั้งสองบัตร ให้ทำเครื่องหมายกากบาทลงในช่องที่ระบุว่า “ช่องไม่ลงคะแนน” ซึ่งจะอยู่ด้านมุมขวาบนของบัตร

12.10 การหย่อนบัตรลงหีบบัตร บัตรที่กาเครื่องหมายแล้วให้ผู้ใช้สิทธินำบัตรทั้งสองไปหย่อนในหีบบัตรด้วยตนเอง หรือให้เจ้าหน้าที่ประจำที่หีบบัตรเป็นผู้หย่อนให้แล้วแต่ทางคณะกรรมการเลือกตั้งจะกำหนดให้ ถือว่าเสร็จสิ้นพิธีการลงคะแนน

13. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา : สิทธิใหม่ที่คนไทยควรรู้

ความจำเป็นที่ประชาชนควรให้ความสนใจกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากเหตุผลสำคัญ คือ (1) การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นสิทธิการเลือกตั้งที่ประชาชนเพิ่งได้รับเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (2) กฎหมายมีข้อห้ามไม่ให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาสังกัดพรรคการเมือง หรือรับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง และ (3) ห้ามไม่ให้ทำการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าว ทำให้การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีระเบียบวิธี มีกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นเรื่องใหม่ มีความแปลกและแตกต่างไปจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกตั้งอื่นๆ ตามประสบการณ์ดั้งเดิมที่เคยทำกันมา ทั้งนี้ มีสิ่งสำคัญที่ควรรู้ดังต่อไปนี้ คือ

13.1 ที่มา

รัฐธรรมนูญ มาตรา 121 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งของราษฎรจำนวน 200 คน จึงกล่าวได้ว่า สมาชิกวุฒิสภามีที่มาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่โดยที่ราษฎรเป็นคนเลือกตั้งเข้ามา ดังนั้น ที่มาของสมาชิกวุฒิสภาอีกนัยหนึ่งจึงถือว่ามาจากราษฎรด้วย ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา 122 และมาตรา 123 กำหนดให้ใช้วิธีการเลือกตั้งโดยการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครในเขตเลือกตั้งของตนได้เพียง 1 คน หากจังหวัดใดมีสมาชิกวุฒิสภา มากกว่า 1 คน ให้ใช้วิธีการนับคะแนนที่ได้จากลำดับมากที่สุดลดหลั่นตามลงไปจนครบตามจำนวนสมาชิกที่มีได้ในจังหวัดนั้น

13.2 คุณสมบัติ

สมาชิกวุฒิสภามีคุณสมบัติที่ค่อนข้างมีความละเอียดซับซ้อนใน 3 ลักษณะ คือ (1) คุณสมบัติที่ใช้กำหนดสิทธิการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง (2) คุณสมบัติที่ใช้กำหนดข้อห้ามในการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (3) คุณสมบัติที่ใช้กำหนดข้อห้ามในการเป็นสมาชิกวุฒิสภา

13.2.1 คุณสมบัติที่ใช้กำหนดสิทธิการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ การมีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่ เคยเป็น ส.ส. หรือ ส.ว. และมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ คือ มีชื่อในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง เคยเป็น ส.ส. ที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปีการศึกษา เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี

13.2.2 คุณสมบัติที่ใช้กำหนดข้อห้ามในการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่

(1) เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง

(2) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(3) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง

(4) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ ดิถยาเสพติดให้โทษ เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เป็นภิกษุสามเณร นักพรต นักบวช อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง

(5) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(6) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(7) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(8) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(9) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ นอกจากข้าราชการการเมือง

(10) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(11) เป็นสมาชิกวุฒิสภา

(12) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าของที่อื่นของรัฐ

(13) เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

(14) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา 295 (ห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่งอันเนื่องมาจากการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน หนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้ง)

(15) เคยถูกวุฒิสภามีมติโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกที่มีอยู่ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง และยังไม่พ้นกำหนดห้าปี นับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันเลือกตั้ง

13.2.3 คุณสมบัติที่ใช้กำหนดข้อห้ามในการเป็นสมาชิกวุฒิสภา ในระหว่างการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามีข้อห้ามดังนี้ คือ

(1) สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นไม่ได้

(2) สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกวุฒิสภาเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบรรจุแต่งตั้งย้ายโอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขึ้นเงินเดือนของข้าราชการ ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง

(3) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภา

ท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี

(4) ไม่รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท ที่รับสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

(5) ไม่รับเงินหรือผลประโยชน์ใดๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลอื่นๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

13.3 วาระและการสิ้นสุดสมาชิกภาพ

13.3.1 การดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา รัฐธรรมนูญ มาตรา 130 กำหนดให้มียาวาระคราวละ 6 ปี โดยเริ่มต้นตั้งแต่วันเลือกตั้ง

13.3.2 การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา รัฐธรรมนูญ มาตรา 133 กำหนดเป็นเงื่อนไขไว้หลายประการ ได้แก่

- (1) วาระการดำรงตำแหน่งของวุฒิสภาครบ 6 ปี
- (2) ตาย
- (3) ลาออก
- (4) ขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
- (5) มีลักษณะต้องห้ามในการใช้สิทธิสมัครรับ

เลือกตั้ง

- (6) เป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น
- (7) กระทำการอันต้องห้ามตามข้อกำหนดการ

เป็นสมาชิกวุฒิสภา

(8) วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพ โดยให้ถือว่า สิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติ หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี

(9) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวน วันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(10) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

13.4 ฐานะ

ฐานะของสมาชิกวุฒิสภามีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ (1) การเป็นตัวแทนประชาชน แต่ไม่มีความผูกพันทางการเมือง (2) การเป็นองค์กรที่เป็นกลางทางการเมือง แต่กำกับ ควบคุม บุคลากร และองค์กรอำนาจทางการเมือง (3) การเป็นองค์กรไม่ใช่อำนาจทางการเมืองโดยตรง แต่กลั่นกรอง ตรวจสอบ และคานดุลอำนาจ นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ และองค์กรอิสระ

13.4.1 การเป็นตัวแทนประชาชนโดยไม่สังกัดพรรคการเมือง ไม่รับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง และไม่รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งแสดงถึงความไม่มีฝักฝ่ายทางการเมือง การไม่พึ่งพาสถาบันสนับสนุนหรือใช้ทรัพยากรร่วมกับพรรคการเมือง และไม่ใช้ทักษะการแข่งขันทางการเมืองทำการชักจูงโน้มน้าวให้ประชาชนเลือกตั้ง แต่เปิดโอกาสให้ประชาชนตัดสินใจเลือกตามดุลยพินิจ และความ ต้องการของประชาชนเอง

13.4.2 การเป็นองค์กรเป็นกลางทางการเมืองโดยไม่

ผูกพันกับองค์กรอำนาจใดๆ ในทางการเมืองนั้น แสดงถึงการเป็นองค์กรที่ไม่ต้องถูกจำกัดกรอบในบทบาทอำนาจเฉพาะด้าน และการผูกพันกับกลุ่มอำนาจและผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ซึ่งเป็นองค์กรที่สามารถกำกับ ควบคุม บุกฉกรรจ์และองค์กรอำนาจทางการเมือง ตลอดจนองค์กรอิสระอื่นๆ ที่เป็นผลประโยชน์ส่วนรวมได้เป็นการทั่วไป

13.4.3 การเป็นองค์กรไม่ใช้อำนาจการเมืองโดยตรงไม่ว่าอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร หรือตุลาการ ทำให้วุฒิสภาทำบทบาทของการถ่วงดุล ตรวจสอบและคานดุลอำนาจระหว่างองค์กรอำนาจหลักได้อย่างตรงไปตรงมา และไม่ต้องยึดถือหรือคำนึงถึงอำนาจ อิทธิพล และผลประโยชน์ใดๆ ในทางการเมืองจะเข้ามากระทบหรือมีส่วนครอบงำ

13.5 อำนาจ-หน้าที่

สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจ-หน้าที่ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ

13.5.1 การถ่วงดุลการกฎหมาย โดยวุฒิสภาสามารถแก้ไขเพิ่มเติม หรือยับยั้ง ร่างพระราชบัญญัติได้ ตลอดจนช่วยคณะรัฐมนตรีในการผ่านร่างกฎหมายสำคัญ ตามที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาไว้ เพื่อเป็นการช่วยเสริมประสิทธิภาพและเสถียรภาพของฝ่ายบริหาร

13.5.2 การประชุมรัฐสภาพร้อมทั้งสองสภา ในกรณีมีเรื่องสำคัญเร่งด่วน ทั้งที่เกี่ยวกับการตรากฎหมาย เรื่องเกี่ยวกับการบริหาร เรื่องเกี่ยวกับกฎหมายสำคัญเร่งด่วน รวมทั้ง เรื่องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพและความคล่องตัวและรวดเร็วไว้โดยการประชุมร่วมสองสภา

13.5.3 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องเกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบ และการริเริ่มขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ต้องลงมติ

13.5.4 การสรรหา คัดเลือก และแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจราชการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดประเภทผู้ทรงคุณวุฒิ ประธานศาลปกครองสูงสุด คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เลขาธิการ ปปช. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

13.5.5 การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง เช่น บุคคลในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

13.5.6 การเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และการตีความรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับปัญหาอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

13.6 การกำหนดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาของแต่ละจังหวัด

13.6.1 ฐานจำนวนราษฎรที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการคำนวณหาจำนวนของสมาชิกวุฒิสภาทั่วประเทศ คือ ยอดรวมของราษฎรทั้งประเทศ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2542 (ตามประกาศของสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง)

13.6.2 การกำหนดเกณฑ์เฉลี่ยจำนวนราษฎรต่อสมาชิก

วุฒิสภา 1 คน คือ ผลลัพธ์สุทธิจากการเอาจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 200 คน หากรับจำนวนราษฎรทั้งประเทศ

13.6.3 จังหวัดใดมีจำนวนราษฎรไม่ถึงเกณฑ์เฉลี่ยก็อนุโลมให้มีสมาชิกวุฒิสภาได้ 1 คน

13.6.4 จังหวัดใดมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภาได้มากกว่า 1 คน ให้เพิ่มจำนวนวุฒิสมาชิกขึ้นได้ตามจำนวนของเกณฑ์เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น หากเศษที่เหลือไม่ถึงเกณฑ์เฉลี่ยก็ให้ตั้งไว้สำหรับคำนวณเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น เมื่อเกิดกรณีที่รวมกันทุกจังหวัดแล้วยังไม่ครบ 200 คน และจำเป็นต้องเพิ่มให้ครบ ซึ่งหากจังหวัดใดเหลือเศษมากที่สุดก็จะได้รับการพิจารณาให้มีสมาชิกเพิ่มได้อีก 1 คน โดยเรียงลำดับลดหลั่นลงมาตามจังหวัดต่างๆ จนกว่าจะครบทั้ง 200 คน

13.7 การสมัครรับเลือกตั้ง

13.7.1 วันที่สมัครรับเลือกตั้ง เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งแล้ว จะต้องกำหนดให้เริ่มมีการรับสมัครไม่เกิน ภายใน 5 วัน ส่วนวันที่เปิดให้มีการสมัครนั้นต้องไม่น้อยกว่า 5 วันด้วยเช่นกัน

13.7.2 การยื่นใบสมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครยื่นใบสมัครต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง (ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง) พร้อมชำระค่าธรรมเนียมคนละ 10,000 บาท ซึ่งค่าธรรมเนียมนี้จะตกเป็นของรัฐ เมื่อออกไปรับเงินแล้วห้ามมิให้ผู้สมัครถอนการสมัคร เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ตรวจจสอบหลักฐานการสมัครแล้วหากเห็นว่าถูกต้องก็ให้ประกาศการรับสมัครให้ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครในประกาศดังกล่าว ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดนั้นภายใน 7 วันนับแต่วันที่ประกาศ คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

13.7.3 หมายเลขผู้สมัคร ผู้สมัครได้รับหมายเลขประจำตัวผู้สมัครเรียงตามลำดับก่อนหลังในการมาขึ้นใบสมัคร ถ้ามีผู้สมัครพร้อมกันหลายคนและไม่อาจตกลงกันได้ ให้ใช้วิธีจับสลากระหว่างผู้สมัครที่มาพร้อมกัน

13.8 การแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 91 และมาตรา 92 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาไว้ ดังนี้

13.8.1 การแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งให้กระทำได้เฉพาะการจัดพิมพ์เอกสาร ดังต่อไปนี้

(1) การจัดทำแผ่นปิวหรือแผ่นพับ ขนาดกว้างไม่เกิน 32 เซนติเมตร ยาวไม่เกิน 26 เซนติเมตร จำนวนไม่เกินสองเท่าของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่สมัคร

(2) การจัดทำแผ่นประกาศหรือแผ่นป้าย ขนาดกว้างไม่เกิน 45 เซนติเมตร ยาวไม่เกิน 65 เซนติเมตร จำนวนไม่เกินสิบเท่าของจำนวนหน่วยเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่สมัครรับเลือกตั้ง

(3) การจัดทำเอกสารรูปเล่ม ขนาดกว้างไม่เกิน 21 เซนติเมตร ยาวไม่เกิน 30 เซนติเมตร จำนวนไม่เกิน ร้อยละ 50 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่สมัครรับเลือกตั้ง

13.8.2 เอกสารที่จัดพิมพ์เป็นแผ่นพับหรือแผ่นปิวต้องระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ว่าจ้าง ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา และวันเดือนปีที่พิมพ์ การเผยแพร่แผ่นพับหรือแผ่นปิว ห้ามใช้เครื่องขยายเสียงหรือโปรยเอกสารในที่สาธารณะ

13.8.3 ข้อความและข้อมูลในเอกสารแนะนำตัว มีดังนี้

- (1) ประวัติส่วนตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง และอาจมีรูปผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือรูปถ่ายผู้สมัครรับเลือกตั้งพร้อมคู่สมรสและบุตร
  - (2) ประวัติการศึกษาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง
  - (3) ประวัติการทำงานหรือประสบการณ์ในการทำงานของผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- และ (4) อาจมีหมายเลขประจำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง

13.8.4 เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาแต่ละครั้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล ปลัดเมืองพัทยา และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนดสถานที่ปิดและติดเอกสารแนะนำตัว และให้การสื่อสารแห่งประเทศไทยอำนวยความสะดวกในการส่งเอกสารทางไปรษณีย์ตามสมควร

13.8.5 ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งยื่นรายการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดพิมพ์ แจกจ่าย และจัดส่งเอกสารพร้อมทั้งหลักฐานทั้งหมดต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

13.9 การลงคะแนน การนับคะแนน และการประกาศผลการเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถลงคะแนนเลือกผู้สมัครได้เพียงคนเดียว ไม่ว่าในจังหวัดของตนจะมี ส.ว. ได้กี่คนก็ตาม หากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ประสงค์จะเลือกผู้สมัครคนใดเลย สามารถกากบาทลงใน “ช่องไม่ลงคะแนน” ได้

การนับคะแนนเลือกตั้งให้กระทำ ณ ที่เลือกตั้ง โดยให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นกรรมการนับคะแนนเลือกตั้งด้วย

(ต่างกับการเลือกตั้ง ส.ส. ที่นับคะแนนรวมทั้งเขตเลือกตั้ง)

คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งส่งผลการนับคะแนนมาให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ซึ่งทำหน้าที่ประมวลผลคะแนนจากทุกหน่วยเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งนั้น และประกาศผลการนับคะแนนของเขตเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ประกาศผลการเลือกตั้งตามเกณฑ์ ดังนี้

(1) สำหรับจังหวัดที่มี ส.ว. ได้ 1 คน ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ว.

(2) สำหรับจังหวัดที่มี ส.ว. ได้มากกว่า 1 คน ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบจำนวน ส.ว. ที่พึงมีได้ในจังหวัดนั้น เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง

(3) กรณีผู้สมัครในจังหวัดเท่ากับหรือน้อยกว่าจำนวน ส.ว. ที่พึงมีในจังหวัด ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ว. ต้องได้รับคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ถ้าได้จำนวน ส.ว. ไม่ครบให้มีการเลือกตั้งใหม่ในจังหวัดนั้น เพื่อให้ได้ ส.ว. ตามจำนวนที่พึงมี

13.10 การคัดค้านการเลือกตั้ง

การคัดค้านการเลือกตั้งให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

ผู้สมัครหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ที่เห็นว่า การเลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งใดหรือของเขตเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมให้ยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้ (ไม่มีการคัดค้านเกี่ยวกับจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งเหมือนในกรณีการเลือกตั้ง ส.ส.)

14. หลังลงคะแนนเลือกตั้ง มีอะไรให้ประชาชนและผู้ใช้สิทธิต้องทำ

14.1 ฝ่าสังเกตุการณ์การนับคะแนน เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการตรวจคะแนนนับคะแนนโดยเปิดเผยจนเสร็จในรวดเดียว ห้ามมิให้เลื่อนหรือประวิงการนับคะแนน จึงเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งสามารถฝ่าสังเกตุการณ์ได้

14.2 การฝ่าฟังผลการเลือกตั้ง การประกาศผลการเลือกตั้ง กฎหมายกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ประกาศผลการเลือกตั้ง ดังนั้น ผลการเลือกตั้งเป็นทางการที่เป็นการยืนยันผลอย่างแท้จริงต้องเป็นผลที่ประกาศโดยผู้ว่าราชการจังหวัด

14.3 การคัดค้านการเลือกตั้ง กฎหมายได้ให้สิทธิแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัคร หรือพรรคการเมือง ในการเสนอคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายใน 30 วัน นับแต่ประกาศผลและกรณีของเรื่องบัญชีรายชื่อ รายจ่าย ให้ยื่นคำร้องคัดค้านได้ภายใน 180 วัน เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ สำหรับการพิจารณาคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

14.4 การแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หลังการเลือกตั้ง 30 วัน คณะกรรมการการเลือกตั้งจะประกาศรายชื่อผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่มีเหตุอันควร และเป็นหน้าที่ของเจ้าของรายชื่อที่จะต้องแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิภายใน 60 วันนับแต่วันประกาศ หากไม่แจ้งเหตุภายในกำหนดก็จะเป็นผู้เสียสิทธิตามกฎหมาย